

BOEKEN WEEK VAN JONGEREN

LESBRIEF BIJ 3PAK

WWW.BOEKENWEEKVANJONGEREN.NL

ORGANISATIE

Stichting Collectieve
Propaganda van het
Nederlandse Boek

de
Schrijvers_
centrale

MET DANK AAN

nbd biblion

PARTNERS

MALMBERG
a Sanoma company

CJP

Nederlands
Letterenfonds
dutch foundation
for literature

KB nationale
bibliotheek

FONDS 21

DE BOEKENWEEK VAN JONGEREN

Het is Boekenweek van Jongeren! Maak aan het begin van het schooljaar kennis met leuke auteurs en spannende nieuwe verhalen. Hoe? Lees met de klas **3PAK**, behandel winnaars en genomineerden van het Beste Boek voor Jongeren én boek alvast een auteur voor de Literatour in februari bij de Schrijverscentrale.

3PAK

In *3PAK* vind je drie zeer verschillende verhalen. 'Als we vallen' van Khalid Boudou gaat over twee vrienden die op straat proberen te overleven en het opnemen tegen mensen die misbruik van hen maken. In 'Vroeg donker' maken Mateo en Iris een wandeling door het bos maar ze verdwalen. Kunnen ze de weg terug nog vinden? Splinter Chabot vertelt in 'en de Kus kwam' het verhaal van twee geliefden, van een stad en hoe er in te leven.

AAN DE SLAG.

3PAK is een cadeau aan de hele klas. Elke leerling kan de verhalen lezen en dat biedt een mooie kans om er vervolgens samen over in gesprek te gaan. Je kunt *3PAK* eenvoudig inzetten in de les door de verhalen samen te lezen, te bespreken en eventueel de verwerkingsopdrachten die in deze lesbrief staan uit te voeren. In de lesbrief richten we ons dit jaar op het gesprek over boeken en op creatieve verwerkingen voor de leerlingen. Iedereen kan meedoen en een mening vormen en geven over de verhalen. De verhalen zijn geschikt voor leerlingen van 15 tot 18 jaar. Deze verwerkingsopdrachten zijn ontwikkeld door de makers van methodes Talent! en Taalblokken van Malmberg. Er is geen onderscheid in de niveaus. Wil je weten wat Malmberg nog meer te bieden heeft? Kijk op malmberg.nl.

TOURNEE

Boek tijdens de Boekenweek van Jongeren een Schrijversbezoek met korting voor de Literatour in februari. Tijdens de Literatour krijgen 85 scholen een of meerdere bezoeken van een schrijver. Een team van 23 enthousiaste auteurs gaat de uitdaging aan om in deze week met zoveel mogelijk jongeren in gesprek te gaan over lezen en hun vak. De organisatie ligt in handen van De Schrijverscentrale; zij adviseert en bemiddelt bij schrijversbezoeken in Nederland. Behoort jullie school tot een van de touretappes tijdens de Literatour? Maak er dan een groot feest van! In februari ook een auteur in de klas? Ga dan naar www.schrijverscentrale.nl. Hier vind je ook ideeën om het bezoek voor te bereiden en er zo veel mogelijk uit te halen

DE LITERATOUR PRESENTEERT HET TOURTEAM VAN 2022!

Deze schrijvers gaan op tournee! Volg hun avonturen op Twitter, Facebook en Instagram en gebruik de hashtag #Boekenweekvanjongeren en #ditwiljijlezen. Veranderingen in het Literatourteam kunnen nog plaatsvinden. Voor advies op maat kun je terecht bij de Schrijverscentrale.

ASIS AYNAN
ABDELKADER BENALI
KHALID BOUDOU (3PAK)
ANNE EEKHOUT
DAAN HEERMA VAN VOSS
RAOUL DE JONG
AIMÉE DE JONGH (3PAK)
ALMA MATHIJSEN
JENNEFER MELLINK
MARTIN NIEMEIJER

MIJKE PELGRIM
ROOS VAN RIJSWIJK
VAMBA SHERIF
MAREN STOFFELS
BUDDY TEGENBOSCH
CHINOUK THIJSSSEN
MARGJE WOODROW
MAARTJE WORTEL
DAAN REMMERTS
DE VRIES

LESBRIEF 3PAK

Deze lessen zijn gemaakt door uitgeverij Malmberg en sluiten aan bij de methode Talent! en Taalblokken. De uitleg van de **Vertel eens** aanpak is tot stand gekomen in samenwerking met Stichting Lezen.

Dit jaar staan het lezen, leesmotivatie en de beleving centraal in de lessuggestie bij 3PAK. Dit betekent dat leerlingen samen gaan praten over het boek. Er is geen vaste uitkomst van dit gesprek. Bij elk verhaal worden er nog een aantal creatieve opdrachten gegeven en suggesties om verder te lezen. De aanpak die hier wordt gebruikt is bedacht door Aidan Chambers en is toepasbaar op alle teksten. Doordat leerlingen met deze stappen in gesprek gaan over het boek, zijn ze automatisch het verhaal aan het duiden. Het niet-schoolse karakter maakt het aantrekkelijk om een positieve leesmotivatie te ontwikkelen.

Per verhaal zijn een aantal creatieve opdrachten ontwikkeld waar de leerlingen zelfstandig of samen mee aan de slag kunnen gaan.

DEEL 1: PRATEN OVER LEZEN

Door te werken volgens de aanpak van Aidan Chambers, laat je een vooraf bepaald eindresultaat los. Dit betekent dat het gesprek over het boek of verhaal alle kanten op kan gaan, en geen juiste of foute uitkomst heeft. Van de docent vraagt het een aanpak waarbij je aandurft om een gesprek aan te gaan zonder te weten waar het eindigt. Daarnaast is het belangrijk dat er een veilige sfeer in de klas is, zodat leerlingen hun mening en ervaringen durven te delen. Om het gesprek in te leiden en de klas vast een beetje op te warmen kun je eerst het gesprek over lezen en voorkeuren van lezen opstarten. Mogelijke vragen om het gesprek op gang te brengen zijn:

- Lees je wel eens, wat vind je van lezen?
- Wat lezen mensen in je omgeving?
- Welk boek heeft het meeste indruk op je gemaakt?
- Is er een boek dat je zou willen lezen?
- Weten de leerlingen dat er heel veel soorten boeken en verhalen zijn, bijvoorbeeld? Poëzie, (Amanda Gorman), thrillers (Mel Wallis de Vries), Graphic Novels (Aimee de Jogh), Young Adult (John Green) en veel meer!

DEEL 2: EEN VERTEL EENS GESPREK VOEREN

In het leesonderwijs komt de naam Aidan Chambers vaak naar voren, hij heeft veel gepubliceerd over het praten over boeken met kinderen en jongeren. Een bekende uitspraak van hem is 'We weten pas wat we denken als we het onszelf horen zeggen'. Deze uitspraak verwoordt zijn gedachtegoed: ga in gesprek met leerlingen over boeken, waardoor zij teksten beter gaan begrijpen en waarderen, en (meer) plezier krijgen in lezen. De aanpak van Chambers, *Vertel eens*, draagt zo bij aan de literaire competentie van leerlingen: het kunnen beoordelen en interpreteren van (literaire) teksten en het reflecteren hierop.

De aanpak gaat uit van de leescirkel, waar de helpende volwassene de kinderen begeleidt om samen over het boek te praten. Voorwaarde om aan het *Vertel eens* gesprek te beginnen is dat de kinderen hetzelfde boek of verhaal kunnen lezen, en dat kinderen het verhaal gelezen hebben als ze erover gaan praten. De docent leest uiteraard zelf ook het verhaal.

TIP: Zijn er leerlingen die lezen lastig vinden, of gewoon zin hebben om te luisteren? Van het verhaal van Splinter Chabot en Khalid Boudou is een luisterversie beschikbaar op Storytel, CJP-leden luisteren gratis!

TIP: Om nieuwsgierigheid te wekken en leerlingen te motiveren helpt het om een stuk voor te lezen!

VERTEL EENS?

Chambers onderscheidt drie opeenvolgende manieren van reageren op een tekst. De drie manieren zijn:

1. Het delen van enthousiasme - Wat spreekt de kinderen aan, wat vinden ze leuk? Wat niet?
2. Het delen van moeilijkheden - Wat begrijpen de kinderen niet? Waar hebben ze nog vragen over? Samen zoeken naar oplossingen.
3. Het delen van patronen - Welke patronen herkennen de kinderen in de tekst? Lijkt het op andere verhalen? Samen zoeken naar patronen, die kunnen helpen bij ontwikkelen van literaire competenties.

Aidan Chambers beschrijft in zijn boek *Leespraat* (p. 147-152) een handige vierkolommen-aanpak om op een speelse manier het gesprek te starten en op de tekst te reageren. Om tot de vier kolommen te komen trekt hij het delen van enthousiasme (1) uit elkaar tot leuk en niet leuk. Zo ontstaan de kolommen *leuk*, *niet leuk*, *moeilijk* en *patronen*. De leerlingen reageren in steekwoorden. Let op: alles kan en mag gezegd worden. Het gaat om beleving, dus er is geen goed of fout. Reageren mag, maar moet niet. De docent noteert deze reacties in de desbetreffende kolom. Als er geen reacties meer komen, zal opvallen dat een aantal onderwerpen of eigenschappen van de tekst vaker zijn genoemd. Bespreek deze onderwerpen verder met de klas. Betrek de klas hierbij: *zien de leerlingen hetzelfde woord in twee kolommen? Zijn er zaken die opvallen in meer kolommen en die met elkaar te maken hebben?* Door het gesprek op deze manier in te richten, wordt duidelijk wat het thema van het boek is, worden onderliggende motieven en patronen ontcijferd, en onbekende of nieuwe literaire vormen besproken. Een ander voordeel is dat de inbreng van de leerlingen van gelijke waarde is.

Is de klas verlegen of komt het gesprek niet op gang? Op www.hebban.nl/boekenweekvanjongeren staan een aantal vragen waardoor leerlingen makkelijker op het boek kunnen reageren.

Het werken met deze aanpak vraagt oefening. Het afwisselen van verschillende soorten vragen en het gesprek een stap verder brengen, zal steeds makkelijker gaan. Hoe het gesprek ook verloopt, schep als gespreksleider volop ruimte voor de eigen inbreng van leerlingen en voor het reageren op elkaar.

HET GESPREK AFRONDEN

Wanneer is de les af? Stop op het moment dat je een aantal onderwerpen hebt besproken, maar voor het totaal stilvalt. De verhalen hoeven niet totaal doorgezaagd te worden, het is mooi als de leerlingen misschien nog met wat vragen blijven zitten. Een half uur per verhaal is een goed uitgangspunt.

MEER WETEN OVER DE VERTEL EENS AANPAK?

In deze lesbrief staat maar een beperkt deel van de aanpak van Chambers, ben je enthousiast geworden door de gesprekken in de klas? Hier vind je meer informatie over de aanpak:

- Aidan Chambers. *Leespraat: De leesomgeving, Vertel eens*. NBD Biblion. 2013. Vert Joke Linders.
- Jos Walta. *Open Boek. Handboek leesbevordering door Jos Walta*. De Boekenberg. 2011.
- www.lezeninhetvmbo.nl/praten-over-boeken-en-lezen-met-leerlingen

Er worden ook cursussen gegeven. Heb je interesse? Informeer dan bij de lokale bibliotheek voor meer informatie.

DEEL 3: CREATIEVE OPDRACHTEN

Bij de drie verhalen zijn een aantal creatieve opdrachten gemaakt. Daarnaast vind je bij elk verhaal een aantal suggesties voor uitwerkingen én leestips.

KHALID BOUDOU ALS WE VALLEN

VERWERKING 1: EIGEN RECHTER

De jongeren uit 'Als we vallen' spelen met hun 'arrastão' voor eigen rechter. Stel je voor dat Raf hiervoor wordt gearresteerd. Speel in drietallen de rechtszaak na waarin wordt bepaald of hij een strafbaar feit heeft gepleegd en zo ja, welke straf hij zou moeten krijgen. Verdeel de volgende rollen: de advocaat van Raf, de officier van justitie en de rechter. Ieder bereidt zich eerst inhoudelijk voor op zijn rol, daarna voeren jullie de rechtszaak uit. Breid de rechtszaak eventueel uit met getuigen, journalisten, griffier en meer.

VERWERKING 2: WAAR HAAL JIJ JE KOFFIE?

De jongeren Raf, Mimo, Didi en Maria zijn dakloos. Zij hebben verschillende manieren om in hun eerste levensbehoeften te voorzien. Ga op zoek naar plekken waar je als dakloze jongere terecht kunt voor eten, drinken, onderdak en sanitair. Beschrijf en fotografeer vijf verschillende plekken waar je als dakloze jongere terecht kunt voor eten, drinken, onderdak en sanitair. Waar denk jij aan bij deze plekken? Maak van de vijf foto's een fotoreportage met een korte beschrijving per foto.

TIP: Hebben leerlingen geen tijd om de stad in te gaan? Laat ze dan online plekken opzoeken.

SUGGESTIES VOOR CREATIEVE OPDRACHTEN

1. LEVENSWIJSHEDEN

Ergens geeft me dat ook hoop; zolang we ons nog een beetje schamen, zijn we niet helemaal kapot. (pagina 9)

Je bent te trots en je draagt te veel schuld. Je hebt zoveel spijt van je verleden dat je bent gaan denken dat je móét lijden. (pagina 15)

Om weer mens te worden, zullen we soms dierlijke dingen moeten doen. (pagina 15)

- In 'Als we vallen' staan zinnen waardoor je misschien ook over je eigen leven aan het denken gezet wordt. Hierboven vind je drie voorbeelden. Schrijf een kort verhaal van maximaal 1,5 pagina, over een onderwerp dat jij belangrijk vindt en waarin deze drie zinnen terugkomen.

TIP: Maak het antwoord inzichtelijk door overeenkomsten en verschillen naast elkaar te zetten in een infographic.

2. MODERNE GLADIATOREN

Jullie zijn de gladiatoren van de eenentwintigste eeuw!
(pagina 14)

- Waarom noemt Tango Raf en Mimo gladiatoren van de eenentwintigste eeuw?

Zoek om de vraag te kunnen beantwoorden uit wat een gladiator is. Onderzoek ook wat de rol van een gladiator was in het Romeinse Rijk. Klopt volgens jullie de vergelijking die Tango maakt?

3. SPREEK JIJ MIJN TAAL?

In 'Als we vallen' komen verschillende talen voor. Enkele voorbeelden zie je hieronder. Zitten er woorden bij die jij en je vrienden ook gebruiken?

phishing via phone	hijo de puta	siktir git
arrastão	cállate, coño	cómo estás
por favor	rápido	frío
chico	drogas	hood fights
fight of the night	gladiadores	

- Bespreek in een groepje wat het effect is van deze talen, wordt het verhaal geloofwaardiger of interessanter door deze woorden of juist niet?

4. GROTE BUIT BIJ OVERVAL OP ILLEGAAL CASINO

'Als we vallen' eindigt met een krantenartikel waardoor je weet hoe het verhaal afloopt. Met een ander nieuwsbericht zou het verhaal zomaar anders kunnen aflopen.

- Maak een nieuwsuitzending van twee minuten waarmee je het verhaal 'Als we vallen' een compleet andere wending geeft.

Spreek dit verhaal je aan?
Lees of bekijk dan ook:

1

Khalid Boudou
Pizzamafia en
Pizzamaffia
slaait door

BOEK

2

Simone Atangana
Bekono
Confrontaties

BOEK

3

Diewertje Heuvelings
Auxiety
Boek

4

Alex Boogers
Alleen met de goden

BOEK

5

The Hunger Games

FILM

6

Fight Club

FILM

Talent

AIMÉE DE JONGH *VROEG DONKER*

VERWERKING 1: VANUIT EEN ANDER PERSPECTIEF

In het verhaal 'Vroeg donker' lopen Iris en Matteo samen door het bos. Het is echter geen ontspannen wandeling. Hoe heeft Iris deze middag beleefd en hoe kijkt ze erop terug? Schrijf vanuit het perspectief van Iris een dagboekfragment over deze middag.

VERWERKING 2: DE KRACHT VAN BEELD

'Vroeg donker' is een verhaal dat gaat over het verleden van Iris en de gevolgen daarvan in haar leven nu. De tekeningen ondersteunen het verhaal en de emoties van Iris. Bespreek in een groepje waarom de tekenaar gekozen heeft voor:

1.

Een ontmoeting met een egel.

2.

Een paginagrote tekening van een meer met vallende blaadjes die rimpelingen op het water veroorzaken.

SUGGESTIES VOOR CREATIEVE OPDRACHTEN

1: EEN ANDERE VORM

Vertaal de graphic novel van Aimee de Jongh naar een eigen toneelstuk, een dans, een hoorspel of een (muziek)video. Verdeel eventueel de taken in de klas: wie schrijft het script, wie voert het uit?

2: HELP EEN VRIEND

Iris is slachtoffer geworden van een vorm van sextortion. Welke vijf adviezen zou jij een vriend of vriendin geven als er van hem/haar/hen een seksueel getint filmpje of foto rondgaat?

3: GEEN WOORDEN MAAR LIJNEN

In de laatste scene klaart Iris' gemoed op. Teken een slotscene waarin je verbeeldt hoe Iris zich voelt als ze opnieuw met Matteo het bos inloopt. Maak daarbij ook gebruik van de omgeving.

Ta!ent

Spreek dit verhaal je aan?
Lees of bekijk dan ook:

1

Aimée de Jongh
De terugkeer van de wespindief

BOEK

2

Lize Spit
Het smelt

BOEK

3

Marlies Slegers
Grenzeloos

BOEK

4

Gerwin van der Werf
Strovvuur

BOEK

5

13 Reasons Why

SERIE

3.

Een tekening waarin Iris is afgebeeld met afgehakte armen op een afgehakte boomstam.

SPLINTER CHABOT EN DE KUS KWAM

VERWERKING 1. HOE GOED KEN JIJ DE ANDER?

Elias en Lucas zijn veel samen en kennen elkaar door en door. Maar hoe goed kennen ze elkaar echt? Kennen jouw vrienden of je geliefde je ook door en door?

- Spoken word is een goede manier om jezelf te uiten. Bekijk deze twee spoken word-voordrachten als voorbeeld:
 - 'Voor een ander' - Derek Otte | SPOKEN WORD SESSIES #1 - YouTube
 - To This Day Project - Shane Koyczan - YouTube
- Bereid je voor op je eigen spoken word-voordracht door te brainstormen over de vraag: Wat houdt jij voor anderen verborgen?
- Schrijf nu je eigen spoken word-voordracht met als enige regel: na afloop kent het publiek je net een beetje beter dan daarvoor.
- Een spoken word-voordracht is meestal meer dan alleen het voordragen van tekst. Maak bewust gebruik van stiltes, intonatie, ritme en gebaren.

VERWERKING 2: WEIFELEND WUIVENDE WIMPERS

Het verhaal van Splinter Chabot kenmerkt zich door het veelvuldig gebruik van beeldspraak, stijlfiguren en bijzondere samenstellingen. Hieronder zie je enkele voorbeelden.

Alliteratie

'Zijn mascalange, weifelend wuivende wimpers verleidden je als je hem aankeek. Hij had een kaarsrechte kaaklijn, maar niet eentje die schurend scherp was – eerder heuvelzacht.' (pagina 46)

Vergelijking

'De hemel had alvast besloten dat het over een paar weken een witte kerst zou worden en strooide die conclusie als dobbelende dobbelstenen nu bezig over de stad uit.' (pagina 55)

Samenstelling

'Amsterdam was magnetron-maaltijdwarm.' (pagina 45)

- Beschrijf iemand of een plek die belangrijk voor je is, zoals je slaapkamer, of het sportveldje in de buurt en probeer daar over te schrijven zoals Splinter doet in 'en de Kus kwam'.

SUGGESTIES VOOR CREATIEVE OPDRACHTEN

1. MAAK DE WERELD MOOIER

‘Laten we al die witte polkadotvlekken omtoveren in minikunstwerken. Alsof we de stad kleurrijke moedervlekken geven.’ Binnen een uur waren tientallen mensen kauwgomresten, maar ook fietsremsporen, asfaltdeuken en elkaar aan het beschilderen – of versieren. (pagina 52)

- Maak een eigen kunstwerk waarmee je de wereld om je heen kleur geeft.

2. DROOM

‘Dansen was zijn grote droom, en als je de kans hebt om de werkelijkheid bedroomd te laten worden, dan moet je die kans grijpen - had zijn moeder ooit tegen hem gezegd.’ (pagina 45)

- Elias gaat al dansend het leven uit, omdat dansen zijn grote droom en passie is. Welke dromen wil jij graag vervullen tijdens jouw leven? Maak een top drie en licht je dromen toe in minimaal 150 woorden.

3. DANS

En terwijl hij danste zag ik hoe bloed in zijn lichaam werd vervangen door zongoudgeluk. Hij danste – en zoals regendruppels spetteren van een paraplu, zo spetterde zijn leven weg; dagen die hij misschien in de komende weken nog zou hebben gehad, gooide hij van zich af. (pagina 62)

- Maak een dans waarmee je uitdrukt hoe jij op dit moment in het leven staat.

4. VRAAG

‘Iedereen kent zijn wiskundige formules, maar wist je dat Pythagoras ook een eigen filosofie had?’

Elias stapte de steiger op.

‘Wist je dat hij bijvoorbeeld geloofde in reïncarnatie? Hij geloofde dat de ziel zich verplaatst na de dood. Sterven – of beter gezegd: heengaan, letterlijk – is ophouden met hetzelfde-zijn.’ (pagina 58)

- Wat denk jij dat er gebeurt met iemand nadat hij/zij sterft? Voer over deze vraag een gesprek met klasgenoten.

Spreek dit verhaal je aan?
Lees of bekijk dan ook:

1
Splinter Chabot
Confettiregen
BOEK

2
Ab Dijksterhuis
Bart
BOEK

3
Peter Zantingh
Na Mattias
BOEK

4
Five Feet Apart
FILM

5
Billy Elliot
FILM

WWW.HEBBAN.NL/BOEKENWEEKVANJONGEREN

Redactie: Uitgeverij Malmberg, Paulien Sigmans en Esther Heurter, Roos de Ridder (CPNB)

Eindredactie en coördinatie: Stichting CPNB

Vormgeving: Moker Ontwerp i.s.m. Wonderwerk

De Boekenweek van Jongeren is een initiatief van Stichting CPNB en Stichting Lezen en wordt ondersteund door haar partners:
Fonds 21, Het Nederlandse Letterenfonds, De Schrijverscentrale, de Koninklijke Bibliotheek,
de lesmethodes Talent! en Taalblokken van Malmberg, CJP en Stichting de Versterking.

Alle rechten voorbehouden. Stichting Collectieve Propaganda van de Nederlandse Boek, Postbus 59511, 1040 LA Amsterdam.

© Stichting CPNB

BOEKENWEEK VAN JONGEREN